

SOBRE EL CONTINGUT D'UN FONS PATRIMONIAL DE L'ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA. (A.H.C.B.). (ONOMÀSTICA VALENCIANA)

Maria Àngels VIDAL COLELL

Fa cinc anys, en el número XXI del nostre Butlletí «Societat d'Onomàstica» (setembre 1985) es publicà un article intítulat «Bicorb i Quesa (València) al segle XVII», on es donaven notícies toponímiques i antroponímiques d'aquests llocs, tretes d'una documentació patrimonial existent a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (Secció I). Aquest fons arribà a Barcelona de mans del comte de Vilanova, descendent de les famílies Castellar, Castellví establertes durant segles a la ciutat de València.

Naturalment la composició d'aquest fons –molt extens puix que comprèn 150 lligalls– ha estat condicionat per les intencions dels qui l'han recollit i preservat: es tractava, en primer lloc, de demostrar la legitimitat dels títols (i, per tant, dels senyorius) corresponents als avantpassats dels comtes de Vilanova; i en segon lloc d'aportar els textos fefaents dels vincles autenticant la continuïtat familiar, al llarg de les generacions precedents. La quasi totalitat (per no dir la totalitat) de la documentació conservada presenta doncs les mateixes característiques: actes i partides de naixement, de casament, testaments, procures variades, càrrecs, concessions, preses de possessió notarial, censos i altra documentació sobre dominis de la família en èpoques diverses, processals, etc.

Per a la present comunicació hem rastrejat novament aquest fons patrimonial –cercant-hi i anotant pistes per a la utilització onomàstica: presents pertot, certament, però més abundoses çà i lla segons les característiques dels textos examinats.

En el lligall –interessant sobre tot per a estudiar els vincles– la genealogia de la família de Castellà o Castellar, Castellví, Vilanova, etc., es troben alguns documents amb bastant de contingut onomàstic. Es tracta de les «possessions» (o sia preses de possessió senyorial) de les baronies de Bicorb o Bicorb i Benedrís, i lloc de Quesa. (Ja n'ha estat parlat en l'article esmentat del nostre Butlletí, XXI, p. 5-7). Aquestes «possessions» porten aquí les dates de 1499 (que afegeix als termes esmentats l'«alqueria de Sancheta»), 1560, 1604 (totes tres en I, 1, 1); 1604 novament (I, 1, 3); 1676-1677 (I, 1, 5); 1751, 1771, 1853 (aquestes en castellà: I, 17; I, 1, 8 i I, 1, 10).

La «possessió» del 1676-77 aporta més detalls que les altres. Per exemple en concreció de situacions, a mida que Enric de Vilagrassa –en nom del comte de Castellar– acompanyat del notari es desplaça dintre i fora la vila i fa els gestos necessaris per a la presa de possessió: en el «forn del señor (...) que está situat en (...) lo Carrer Llarch y confronta a part davant ab la Peñeta per un costat ab lo Carrer del Ambut, per altre ab lo Carrer Llarch, y per las espalles ab lo Solar de Joseph Gascó (...)»; «un bancal vulgarment nomenat Lo bancal de la Señoria (...) situat en la Horta de la present Vila en la partida nomenada de la Horta (...) per altra ab terres que cau al riu (...)»; «la Almacera del Señor» (...) al costat del Portal dit del Manal, y esta arrimat a un tros de ruina de la Muralla que solia haver en dita Baronia» (...); «carrers del Ambut y del Fosar» (...); «Portal dit de Valencia o Xativa»; «(...) lo Molí vell (= de Benedrís) (...) lo riu de Benedrís (...) la Cequia dels arrosos (...)»; «(...) un tros de pilar de algeps y pedra que solia ser lo Molí de la Señoria, lo cual s'enportá lo riu (de Benedrís)»...

En ocasió d'aquesta presa de possessió, s'apleguen documents previs que contenen dues llistes dels caps de casa de Bicorp. Una en valencià, redactada per un notari que posseïx perfectament aquesta llengua, i és datada del 1677; l'altra, del 1677, és redactada en castellà. Són lleugerament diferents. Donem seguidament la transcripció de la del 1677, perquè si pot contenir castellanitzacions, sembla evident que no aportarà catalanitzacions de prenom i cognoms: i així són més vàlides les formes en ella contingudes que són netament catalanes. (Seguim l'ordre del document).

Vesinos de la villa de Bicorp (AHCB, Patrimoniales, I, 1, 5).

Marco Vilanova (en la llista del 1676, i el text que la precedeix: March Vilanova), Symon Omar (en 1676: Simó Omar, i en el text: Homar), viuda de Andres Valiente, Pere Matheu, Martí Torondel (en altres documents, de vegades, Torondell), Pedro Gomez, Agustí Monllor, Miguel Palau, Félix Merser, Andrés Hernández, hijo de Andrés, Gabriel Torondel menor, Benito López, Pere Torondel, Juan Hernández (carpintero; d'una altra mà), Pedro García, Gil Valero, Vicente Sánchez, Juan López, Juan Ximenez mayor, Joan (sic) Navarro, Pedro Pérez, Antonio Cortés sirujano, Pedro Palau mayor (en 1676: Pere Palau major), Gabriel Torondel mayor, Joan (sic) Torondel, Pedro Monteagudo (en 1676: Pere Montagut), Juan Monteagudo (en 1676: Montagut), Joseph Jordan (en 1676: Joseph Jorda), Juan García, Diego López texedor, Pedro García menor, Gabriel Gomes, Josep Gomes, Miguel Vidal (en 1676: Miquel), Antonio Vidal, Jacinto Torondel, Lucas Alcalá (en 1676, i en el text: Lluch de Alcalá), Andrés Piqueras, Vicente Vall (...?), Miquel García, Pasqual Martínez, Sebastià Garson (en 1676: Sebastià Garso), Francisco Garson, Pedro Palau menor (en 1676: Pere Palau menor), Pedro García de Quesa, Miquel Saes olim Quiles, Josep Ximenez, Joseph Mersé, Gabriel Matheu, Juan Fustero, viuda de Berthomeo Merce, Berthomeo Mengual, Bartholome Moreno, Juan Moreno, Pedro Mengual (en 1676: Pere), Andrés Ortega tendero su mujer Juana (Viles?), Francisco Martínez, Bartholome Martinez, Joseph Gascon (en 1676: Joseph Gasco), Juan Ximenez menor, Juan Garcia hijo de Pedro, Bartholome Gomez, Nicolás Esterlic (en 1676: Nicolau Estarllich), Guillem Matheu, Juan Corrales (Esborrat, i a sobre, amb altra mà: Hernando Corrales), Pedro Ximenez carnisero, Diego López que vive en Bolbayter y su asienda la cultiva Gabriel Torondel menor. El Retor se llama Ysidro Falcó maestro en artes y catedratico (sic) de la Universidad de Valencia. El arrendador se llama Antonio Laroqueta.

(La llista del 1676 acaba dient: «tots lleuradors vehins y habitants de la present vila (...)».

El lligall II, bastant similar al número I, ofereix també bastant de documents interessants per a la genealogia; sembla que la data punt de partida dels textos en castellà sigui la del 1695, o una de molt pròxima. Tots els documents posteriors ens han semblat redactats en castellà.

En aquest lligall II, part 7, existeix un plec fornit de documents encapçalats pel títol següent: Auttos [sic] sobre averiguación de las Ventas que Salvador Puig han hecho (...). Comprèn una llarga sèrie de llicències de venda, soltes, i que esmenten, cadascuna, el lloc o la partida objecte del tracte; amb textos sempre en castellà, i dates que van del 1771 al 1788. Les partides esmentades són les següents. (Abreugem «partida» amb «P»):

1771: Araszes (Vegeu, infra, Arrozes); P. de la Balsa seca; el Benedriz.

1775: P. de los Arrozes (Arrosos, o Arrossos, en 1676); P. de Budilla; P. de las Devanaderas; P. de la Huerta; P. del Manalet; P. del Olivar de Palau; P. de la Pileta.

1776: Santis; P. de la Balsa del Texar.

1777: El Barranco Salado; i Loma de Feliz.

1778: Plaza de la Iglesia; P. llamada el cavo de la Rambla; Las Orcas (= las horcas); Calle del Embudo (carrer de l'Ambut, com hem vist, en 1676, en el lligall I); P. que llaman la Cuna; P. llamada el Molino Viejo; P. que llaman Toraja o Cañada de Mollor (= Monllor?).

1779: P. llamada del Manal; el Olivar de Juarez.

1780: P. del Acanal; P. de Cañada de Belillo; P. de Cuvillas; P. de la Horteta de Vidal; Las Longeretas; Loma del Guardian; P. llamada el Olivar de Palau; P. de la Rinconada que linda con tierras de Matias Palau y tierras de Vicente Palau, y con Monte Blanco.

1781: P. de Corbera; P. de Partuges; P. de la Viña Vieja.

1782: Cazmilla (lindes: el Barranco de Vicente, Sima de la Moneda); el Barranco de Thomas; P. de Piqueras; P. del Rio de Cazuma; el Rio y Monte Blanco.

1788: P. de la Retura.

s.d.: la Orteta de Simon; el Rincon de Alginete.

Pots ser el més interessant de tots, el Lligall 43 (antic 81) conté un *Capbreu de Carlet i Benimodo*, d'uns 600 folis, de l'any 1688. Precedeix el recull principal, i probablement un xic més modern, un índex alfabètic dels noms dels capbrevats (alfabetitzar per pre-noms i no per cognoms...) –en castellà–, i una llista separada de les vídues. Els «josep» hi són grafats tots «Jusepe» (quan, en el document original del 1688, tot en català-valencià, consten tots com a «Josep»). Molt poques excepcions –que semblen d'una altra mà, i al final dels paràgrafs assignats a una lletra– donen el nom en català-valencià: un Andreu, un Damià, tres Josep. Els prenomés més corrents són, amb Josep, Vicent i Joan. La consulta d'aquest capbreu ens ha proporcionat la possibilitat d'establir les dues llistes següents. –(Conservem les grafies del document original).

Alguns dels cognoms de Carlet i Benimodo en 1688

Alberola o Alverola, Albuixech, Alos, Andres, Arbona, Arena, Asensi, Baró, Boades, Bolinche o Bolinches, Bonet, Calataiud o Calatayud, Çaragoçá o Saragoçá, Clariana, Climent, Conca, Conill, Cruelles, Cursá, Damasquillo, Esparça o Esparsa, Espí, Fabra, Furió, Gamot, Genoll o Ginoll, Gil, Ginesta, Herbas o Hervas, Llopis, Lombart, Machí, Micó, Milló, Miravalls, Monserrat, Monsó, Nogues, Ochando, Navasquillo, Palamos, Pellicer, Piqueres, Presencia, Primo, Puig, Reig, Renart, Rocher, Rubió, Uxeda, Valero, Vanaclocha, Veciá, Vendrell, Verger i Verguer, Ximeno, Ximenez.

Topònims de Carlet i Benimodo en 1688 (AHCB, Patrim. I, 43, 9).
(Abreuatures: B= Benimodo; C= Camí; Ca= Carlet; P= Partida; V= Vegeu).
Aigua: V. Portal, Puador.
Alameda: V. Muralla.
Alapont (Carrer de).
Alberich (P. del C. de), (C. que va de Carlet a), (Carrer de) [tots a B].
Albeurador, Abeurador, (P. del) [B i Ca].
Alcudia (lo C. de La) [B i Ca], (la Cequia de La), (Lo C. de Lombay a La) [B], (P. de la Devesa de La), (C. de la Devesa de La).
Alchemesi (lo C. de).
Alfarb (C. de).
Alginet, Alchinet (C. de), (P. del C. de), (P. de la Cequia de).
Algepsar, Alchepsar (lo C. del), (P. del), (lo Pont del A. ab la Cequia mare).
Almasera (lo Carrer de la) [B].
Alzira, Alcira (lo C. de).
Amerador (P. del), Lamerador (P. de) [B].
Amerar (P. de la Basa de) [B]; V. Baseta.
Antella (P. del C. de) [B].
Arena (lo Barranch de la) [B].
Arraval (P. del); V. Raval.
Badia (lo Carrer de la) [B].
Baronia, Baronies: V. Lombay.
Baronia de Lombay (la).
Baronia de Tous (la).
Barranch (P. del) [B], (P. de la vora del B.); V. Arena, Batamont, Corral de Climent, Font Blanca, Oltra, Riu Sech.
Barranquet (P. del) [a l'Horta de B].
Bassa (P. de la), (Carrer de la) [B]; V. Amerar.
Baseta (P. de la), Baseta de amerar (P. de la) [B].
Batamont, Batamunt (lo Barranch que pucha a B.), (P. de les faldes de).
Batle, Balle (lo Carrer dit del) [B].
Benimodo (C. de), (Cequia de), (P. del Pohuet de), (C. de Tous a) [B]; V. Corralets, Horta, Creu.
Bernat Balaguer (Carrer de) [Ca].
Boades (lo Carrer dit de) [Ca].
Bras: V. Creu, Eres, Forà.
Bras de Dalt (P. del) [B].
Bras de enmig (P. del).
Brasal (P. del) [en la Horta]; V. Creu, Eres.
Brasal de enmig (P. del).
Brasal forà (lo).
Brasal del Riu (lo).
Brasalet de Dalt (P. del) [B].
Braset de Dalt (P. del) [B].
Camí: V. Alberich, Alcudia, Benimodo, Cabeçolet, Canal, Carlet, Corralets, Lombay, Molí, Parra, Pintarrafes, Valencia, Xativa, etc.

Carrer: V. Alberich, Alapont, Convent, Ferrando, Forn, Hermita, Muntanya, Palmer, Palmera, Parres, Portal, Sagrari, St. Vicent, etc.

Carrer de Dalt (lo) [B, Ca].

Carrer de enmig (lo) [B, Ca].

Carrer Larguer (lo) [B].

Carrer Llarch [Ca].

Carrer Major, Machor (lo).

Carrer Nou (lo) [B].

Cabesolet, Cavesolet (C. del), (P. del) [fora vila].

Cagant (P. de la Pedra del).

Canal (C. de la), (P. del C. de la).

Carlet (P. del C. de) [B], (C. que va de C. a Alberich) [B], (C. de Thous a C.); V. Portal.

Carrascalet, Carrasqualet (P. del) [B].

Casa de Reig (C. de la), (P. de la).

Caseta (P. de la).

Castell (Plaça del) [Ca].

Cequia: V. Alcudia, Benimodo, Guadasuar, Pintarrafes.

Cequia major (la) [Ca].

Cequia mare (la) [Ca]; V. Algepsar.

Chorffí: V. Jorffí.

Convent (lo Carrer que va de la Placeta al).

Cordana: V. Jordana.

Corral Blanch (P. del), (P. del C. del) [és «terra moreral»].

Corralets de Benimodo (P. del), (C. dels).

Corrals de Climent (P. dels), (lo Barranch que ve dels).

Creu (P. del Bras de la), (P. del Brasal de la) [B].

Creu de Benimodo (P. de la).

Daya (P. de la) [B, en lo Forà del poble; i Ca]; V. Oms.

Dayes (P. de les).

Devesa (P. de la), (C. de la), (P. de la D., alias de la Font Blanca); V. Alcudia.

Don Francisco (lo Carrer de) [Ca].

Dura (lo Carrer dit de) [Ca].

Era (P. de la) [en lo Secà].

Eres (P. del Bras de les), (P. del Brasal de les) [B].

Esmoladores (P. de les) [B; en lo Secà].

Estepar, Stepar (P. del).

Ferrando (lo Carrer dit de) [Ca].

Forans (P. dels).

Forà (lo; P. del) [Ca i B].

Forà (lo Bras del) [B].

Font Blanca (P. de la) (Barranch de la); V. Devesa.

Forn (lo Carrer dit del) [B].

Forn (lo Carrer de darrere el) [B].

Forqueta, Forquetes (P. de la; P. de les), (C. de les), (P. del Pla de les).

Fossar (P. del) [Ca].

Fossar dels Moros [B].
 Foyes (P. de les) [B].
 Garrofera (C. de la G. y la Olivera).
 Guadasuar (Cequia de).
 Hermita (Carrer de la), (Portal de la), (Plaça de la), (Placeta de la) [en la Vila]; (P. de la) [en la Horta].
 Hermita de Sent Roch (P. de la), (C. de la) [en la Horta].
 Horta: V. Brasal, Hermita, Masalet, Vedat.
 Horta de Benimodo (la).
 Horta de Carlet (la).
 Horta de Dalt [B].
 Hostal (Carrer del) [Ca].
 Iglesia (lo Carrer de la) [Ca].
 Jordana (Carrer de la), (Placeta de la) [Co].
 Jorfí, Chorfí (P. del).
 Larguer: V. Carrer.
 Lombay (P. del C. de) [passa per la Montaña]; (lo C. de Xativa a L.), (Lo C. de L. a La Alcudia) [B]; (C. de L, que va a Les Baronies; que va de L. a La Baronia).
 Marchaletes (= Marjaletes) (P. de les) [B].
 Masalet (P. de), (La Horta de) [Ca].
 Mola (P. de la), (C. de la).
 Montaña, Muntaña (P. de la) [B]; (C. de la), (Carrer dit de la) [B].
 Molí (P. del), (C. del) [B]; V. Portal, Torre, Torreta.
 Molí de Carlet (P. del).
 Molí Fariner (P. del).
 Muralla (la) [Ca i B]; la M. y Alameda.
 Olivar (P. del) [B i Ca].
 Olivar Espes (P. del) [B].
 Olivera: V. Garrofera.
 Oltra (Barranch de): V. Truig.
 Oms (P. dels) [B].
 Oms de la Daya (P. dels) [B].
 Oms, Homs, de la Targa (P. dels).
 Pardines (C. de).
 Palmer (Carrer del) [B].
 Palmera (Carrer de la) [B].
 Palmeral (P. del) [en lo Secà].
 Pansa: V. Seguers de la.
 Parets: V. Poble (Parets del).
 Parra (C. de la), (P. del C. de la).
 Parres (Carrer dit de les) [B i Ca].
 Pedra: V. Cagant.
 Peña Rocha (= Rotxa) (C. de la) [B]; V. Pi Ver.
 Pi de la Cabra (P. del) [Ca].
 Pi Ver i C. de la Peña Rocha [B].

Picassent (P. del C. de).
 Pilar (lo) [del Senyor]; P. (lo) [B].
 Pla (P. del); V. Forquetes.
 Plaça (la) [B]; V. Castell, Hermita.
 Plaça Machor (la) [B].
 Placeta (la): V. Convent, Hermita, Silla, Sent Vicent, Riertes.
 Placeta (lo Carrer de la) [B].
 Pintarrafes (P. de), (P. del C. de), (la Cequia de).
 Poble (P. de les Portes del) [B].
 Pohuet (P. del), (lo Barranch del) [B].
 Pohuet de Benimodo (P. del).
 Pohuet de Na Roquera (al) [als Corralets].
 Pont: V. Algepsar.
 Portal: V. Hermita.
 Portal (P. del P., per ahon entra la aygua en dit Poble) [B].
 Portal de Carlet (Carrer del) [B].
 Portal del Molí (P. del) [Ca].
 Portal de Valencia (lo Carrer del) [B].
 Portal Vell (lo Carrer dit del).
 Portalet, Portellet (lo Carrer del) [Ca].
 Portellet: V. Portalet.
 Porteria del Convent (Carrer de la) [Ca].
 Puador del Aygua (el), (Carrer del) [B].
 Rafel: V. Tosal, Tosalet.
 Rambla (P. de la) [B].
 Rambleta (P. de la) [B].
 Raval: V. Arraval.
 Reig: V. Casa de R.
 Rasalany, Resalany (P. del C. de) [en lo Forà].
 Riba (P. de la).
 Riertes (Placeta de) [B].
 Riu (P. del) [Ca].
 Riu Sech (P. del) [B].
 Riu Sech (P. del Sol del Barranch del) [B?].
 Rollet (P. del).
 Sagrari (lo Carrer del) [Ca].
 Secà (lo); terra viña de pansa en lo Secà). [B]. V. Eres, Palmeral, Esmoladores (i esmentat *passim*).
 Secans (P. dels).
 Seguers (P. dels) [B].
 Seguers de la Pansa (P. dels) [Ca].
 Sent Bernat (P. de) [Ca].
 Sent Roch: V. Hermita.
 Sent Vicent (lo Carrer de) [Ca]; (Plasetta de).
 Silla (Placeta dita de) [Ca].

Sol: V. Riu Sec'h.
Sumacarcel (P. del C. de).
Targa (P. de la) [en lo Secà]; V. Oms.
Torre (P. del Molí de la) [dit lo Barranch].
Torreta (P. del Molí de la).
Torrello, Turtello (P. del).
Tosal de Rafel (lo) [B].
Tosalet (P. del) [B].
Tosalet de Rafel (P. del) [B].
Tous, Thous (P. del C. de) [B]; V. Benimodo, Carlet.
Truig (C. del) al Barranch de Oltra [Ca].
Valencia (lo C. de); V. Portal de V.
Vedat (P. del) [Ca] [en el Horta].
Xativa (lo C. de); V. Lombay.

(NOTA: els topònims en els quals no s'especifica la pertinença a un terme són inclosos en llur quasi totalitat al de Carlet).